

Sygn. akt IV Ca 540/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu IV Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Glin (spr.)

Sędziowie: SO Alicja Dąbrowska

SO Joanna Kaczmarek-Kęsik

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Żuchowska

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2014 roku w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko Gminie G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Kozienicach

z dnia 28 maja 2013 roku

sygn. akt X C 135/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach: I (pierwszym) w ten sposób, że zasądza kwotę 5 366 (pięć tysięcy trzysta sześćdziesiąt sześć) złotych zamiast 12 718,20 złotych, III (trzecim) w ten sposób, że znosi wzajemnie między stronami koszty procesu;
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Kozienicach wyrokiem z dnia 28 maja 2013 roku zasądził od Gminy G. na rzecz A. M. kwotę 12 718,20 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 30 stycznia 2013 roku ; oddalił powództwo w pozostałej części ; zasądził od Gminy G. na rzecz A. M. 4473, 77 złotych kosztów procesu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

Dnia 12 października 2011 roku strony zawarły umowę o wykonanie dokumentacji projektowo wykonawczej na rozbudowę oczyszczalni ścieków w tym wykonanie projektu budowlano- wykonawczego, specyfikacji technicznych, kosztorysów inwestorskich, przedmiarów robót, opracowania wniosku o uzyskanie decyzji lokalizacyjnej wraz z uzyskaniem tej decyzji, opracowanie raportu oddziaływania na środowisko, uzyskanie decyzji geotechnicznej, materiałów geodezyjnych, opinii, uzgodnień, aktualizacji kosztorysu inwestorskiego sprawowanie nadzoru

autorskiego. Termin realizacji ustalono na 30 kwietnia 2012 roku, wynagrodzenie na kwotę 67 650 złotych brutto. W umowie strony uzgodniły wysokość kary umownej i możliwość jej potrącenia z wynagrodzeniem. Umowa została zawarta na podstawie przetargu nieograniczonego zatwierdzonego dnia 3 października 2011 roku przeprowadzonego na podstawie ustawy Prawo zamówień publicznych.

Powód prowadził działalność gospodarczą pod nazwą Zakład (...) i dotychczas nie projektował oczyszczalni ścieków. Po podpisaniu umowy przystąpił do jej wykonywania. Zapoznał się z decyzją środowiskową oraz dokumentacją istniejącej oczyszczalni. Brakowało w niej dokumentacji technologii funkcjonowania oczyszczalni istniejącej co skutkowało koniecznością jej wykonania. Nastąpiło to w okresie około tygodnia. Następnie trwały procedury związane z uzyskaniem warunków przyłącza oczyszczalni do sieci. Dnia 27 grudnia 2011 roku po 42 dniach od uzyskania warunków przyłącza energetycznego A. M. złożył w Urzędzie Gminy w G. wniosek o ustalenie lokalizacji inwestycji. Czas złożenia wniosku warunkowany był poprzedzającymi czynnościami w zakresie uzyskania pozwoleń (warunki zasilania z zakładu energetycznego, aktualna mapa, wykonanie otworów geotechnicznych, wykonanie koncepcji ustalenia czy rozbudowa zmieści się w granicach ustalonych decyzją środowiskową). Dnia 16 stycznia 2012 roku tj. po 20-tu dniach od złożenia wniosku Wójt Gminy G. wszczął postępowanie w sprawie wydania decyzji o ustalenie lokalizacji inwestycji i zlecił na podstawie zawartej umowy geodecie sporządzenie projektu decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji celu publicznego dla obszaru Gminy G.. Decyzja została wydana dnia 19 marca 2012 roku po 82 dniach od złożenia wniosku. Została ona doręczona powodowi dnia 12 kwietnia 2012 roku. Pismem dnia 25 kwietnia 2012 roku A. M. zwrócił się do Gminy o zmianę terminu wykonania umowy. Wójt Gminy pismem z dnia 11 maja 2012 roku poinformował powoda o realizacji zapisów umowy oraz w zakresie kary umownej. W dniu 21 maja 2012 roku powód wystąpił o zmianę decyzji lokalizacyjnej wobec nie uwzględnienia w niej jednej działki. Decyzja została zmieniona i stała się ostateczna 25 maja 2012 roku. Dopiero po uzyskaniu tej decyzji możliwe były dalsze działania w celu uzyskania stosowych pozwoleń. A. M. złożył dokumentację projektowo wykonawczą w Gminie dnia 8 sierpnia 2012 roku wystawiając fakturę za wykonane prace na kwotę 67 650 złotych. Zamawiający wezwał go do uzupełnienia tej dokumentacji dnia 21 sierpnia 2012 roku tj. 14- cie dni od daty jej złożenia. Zobowiązanie zostało wykonane dnia 28 sierpnia 2012 roku. Protokół zdawczo odbiorczy sporządzony został 12 października 2012 roku. Pozwana wypłaciła powodowi wynagrodzenie dokonując potrącenia kary umownej w wysokości 16 100,70 złotych.

Stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów w postaci umowy o wykonanie dokumentacji projektowej, pism kierowanych do Gminy, projektu aneksu do umowy, wezwania do zapłaty, dokumentacji zawartej w aktach postępowania administracyjnego dotyczącego wydania decyzji lokalizacyjnej, zeznań świadków W. S. (1), K. Z., zeznań stron.

Sąd Rejonowy stwierdził, że bezspornym było to, że do wykonania umowy doszło po 119 dniach po ustalonym terminie wykonania. Powód zawinił temu opóźnieniu w ilości 25 dni. Nie dochował należytej staranności przy składaniu wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej co wymagało jej zmiany (czas od złożenia wniosku o zmianę decyzji lokalizacyjnej do wydania decyzji – 5 dni). Nadto złożona dnia 8 sierpnia 2012 roku dokumentacja była niepełna i wymagała uzupełnienia co nastąpiło 28 sierpnia 2012 roku (20 dni). Wysokość kary umownej za ten okres wynosi 0,2% z kwoty 67 650 złotych co stanowi 3382,50 złotych (135,30 zł x 25 dni). W pozostałym zakresie do opóźnienia przyczyniła się pozwana. Pomiędzy złożeniem wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej, a wszczęciem postępowania administracyjnego w tym przedmiocie upłynęło 20 dni. Między wydaniem decyzji, a jej doręczeniem kolejne 32 dni. Kodeks postępowania administracyjnego w art.35 nakazuje załatwić sprawę bez zbędnej zwłoki, sprawy wymagające postępowania wyjaśniającego w terminie miesiąca, a szczególnie skomplikowane w terminie 2 miesięcy. Braki dokumentacji technologicznej, konieczna inwentaryzacja istniejącej oczyszczalni, konieczność uzyskania warunków zasilania i projektowanie przebiegu nowego kabla energetycznego to spowodowało wydłużenie terminu do złożenia wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej. Powód wykazał, okoliczności eskulpujące uchylenie obowiązku świadczenia kary umownej za okres 94 dni.

Sąd Rejonowy wskazał na możliwość zmniejszenia kary umownej na podstawie art. 484§2 kc. W okolicznościach sprawy pozwana nie poniosła szkody z tytułu niewykonania umowy w terminie. Pozwana przyczyniła się w większym stopniu do opóźnienia. Ustalona kara umowna jest znaczna w stosunku do całego wynagrodzenia umownego –

blisko ¼ umówionej ceny. Zasadnym jest zmniejszenie kary umownej do kwoty 3382,50 złotych . Pozwana obniżyła wynagrodzenie o kwotę 16 100,70 złotych. Powodowi do zapłaty należna jest różnica pomiędzy kwotą kary umownej, a kwotą 3382,50 złotych stanowiącą należną karę umowną ,czyli 12 718,20 złotych

Sąd Rejonowy oparł rozstrzygnięcie o przepis art. 471, 472 w zw. z 484§2 co do roszczenia głównego i 481§1 i 2 w zakresie odsetek. O kosztach orzekł na podstawie art.100 kpc stosunkowo je rozdzielając wobec częściowego uwzględnienia powództwa. Powód poniósł koszty w wysokości 5663 złotych, wygrał proces w 79% co odpowiada kwocie (...)77 złotych.

Wyrok zaskarżyła w całości pozwana. Zarzuciła:

1/ naruszenie prawa materialnego – art. 471 kc przez przyjęcie, że powód nie zawinił w nienależytym wykonaniu umowy w postaci uchybienia terminu o 119 dni; art.472 kc przez przyjęcie, że niewykonanie zobowiązania przez powoda o 119 dni nie wynikało z niezachowania należytej staranności wymaganej od profesjonalisty o której mówi art.355 §2 kc.; art.484§1i2 przez przyjęcie, że kara umowna jest rażąco wygórowana, a powód w znacznej mierze przyczynił się do niezachowania terminu wykonania umowy;

2/ naruszenie prawa procesowego art. 233 § 1 i 2 kpc i dokonanie sprzecznych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego co spowodowało nierozpoznanie istoty sprawy.

Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie prawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna

Skarżąca zarzuca poczynienie ustaleń sprzecznie z zebrany materiał dowodowy. Z uzasadnienia apelacji wynika, że sprzeczności tej upatruje w ustaleniu, iż powód nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania w terminie , że do powstałego opóźnienia przyczyniła się pozwana , że pozwana nie poniosła szkody z tytułu niewykonania umowy. Faktem bezspornym między stronami było to, iż do wykonania umowy doszło z opóźnieniem wynoszącym 119 dni. Sąd Rejonowy wbrew twierdzeniu skarżącej nie stwierdził braku odpowiedzialności powoda za nienależyte wykonanie zobowiązania. Gdyby poczynił takie ustalenie wówczas nie zaistniałaby podstawa do obciążenia wykonawcy karą umowną. Kara umowna bowiem stanowi surogat odszkodowania i należy się wówczas gdy poza przesłankami z art.483 kc spełniają się przesłanki ex contractu (patrz uchwała 7 sędziów SN z dnia 6.11.2003r III CZP 61/03 OSNCP 2004 poz. 69). Przepis art.471 kc zawiera domniemanie , że nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło na skutek okoliczności za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Chybione jest również twierdzenie, iż pozwana wykazała powstanie szkody na skutek nienależytego wykonania umowy, a Sąd pierwszej instancji wbrew przedstawionym dowodom poczynił odmienne ustalenie. W apelacji nawet nie wskazano które z dowodów w tym przedmiocie zostały pominięte lub wadliwie ocenione.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że pozwana Gmina przyczyniła się do powstania okoliczności uzasadniających obciążenia powoda karą umowną. Apelująca nie zgadza się z takim ustaleniem. Sąd drugiej instancji tego zarzutu nie podziela. Kwestią jest czy Sąd należycie ustalił i ocenił wskazywane przez wykonawcę okoliczności mające świadczyć o stopniu przyczynienia. Sąd Rejonowy obciążył zamawiającą brakami w dokumentacji które spowodowały wydłużenie terminu do sporządzenia wniosku o wydanie decyzji lokalizacyjnej. Przede wszystkim stwierdzić należy ,że specyfikacja istotnych warunków zamówienia w wymaganiach dotyczących sposobu realizacji zamówienia, zawierała informacje o rodzaju dokumentacji jakimi dysponował inwestor , o warunkach jakim ma odpowiadać dokumentacja projektowa oraz kosztorysy inwestorskie (w szczególności pkt 3.4 SIWZ).Powód posiadał zatem pełną świadomość co do rodzaju dokumentacji , zakresu prac objętych umową oraz co do tego , że jest on obszerny, wymagający wydania pozwoleń i decyzji wstępnych. Jeżeli nawet dla sporządzenia wniosku koniecznym było sporządzenie dokumentacji odnoszącej się do technologii funkcjonowania istniejącej oczyszczalni to według świadka W. S. (1) (k.102) czas

wykonania tej dokumentacji wyniósł tydzień czasu. Wniosek o wydanie decyzji lokalizacyjnej złożony został dopiero 27 grudnia 2011 roku. Wykonawca miał również świadomość krótkiego czasu wyznaczonego umową do jej wykonania na co zasadnie wskazuje skarżąca i stwierdzić należy, że to, iż osoby przy pomocy których wykonywał dokumentację napotykały przy jej sporządzaniu na konieczność dokonywania wyborów co do sposobu wykonania (a to wynika z zeznań świadka W. S. k. 102) nie może obciążać Gminy. Sąd drugiej instancji podziela zatem stanowisko apelującej co do braku podstaw do przyjęcia, że za opóźnienie we wstępnej fazie wykonywania umowy odpowiada zamawiający. Postępowanie administracyjne w przedmiocie wydania decyzji lokalizacyjnej zostało wszczęte po upływie 20- tu dni od daty złożenia wniosku co jest poza sporem. Decyzja lokalizacyjna wydana została w dniu 19 marca 2012 roku, to jest po 82 dniach od złożenia wniosku, której doręczenie nie nastąpiło niezwłocznie. To są fakty na podstawie których Sąd Rejonowy z powołaniem na przepis art. 35 kodeksu postępowania administracyjnego prawidłowo przyjmuje jako przyczynę zwłoki w załatwieniu sprawy. Prawidłowo ten Sąd wskazał również na niekwestionowany fakt, że Gmina w terminie 14- tu dni od złożenia wykonanej dokumentacji wezwała wykonawcę do uzupełnienia jej braku. Opóźnienia te spowodowały wydłużenie wykonywania umowy ,ale nie o 94 dni jak przyjmuje Sąd pierwszej instancji. Dlatego nie można przyznać racji skarżącej , że w ogóle nie istnieją podstawy do ustalenia przyczynienia się do powstania okoliczności powodujących obciążenie karą umowną. Sąd Okręgowy wskazuje na powinność wierzyciela współdziałania przy wykonywaniu zobowiązania (art.354§2 kc).Pozwana Gmina posiadała wiedzę co do tego, że przy wykonywaniu umowy koniecznym będzie wydanie decyzji lokalizacyjnej przez jej organ. Znany jej był krótki, w stosunku do zakresu prac, termin wykonania umowy. Pomimo tego czas trwania postępowania administracyjnego został wydłużony.

Przepis art.484§2 kc stanowi o możliwości zmniejszenia kary umownej na żądanie dłużnika. W sprawie niniejszej dłużnik takie żądanie zgłosił. Kara umowna może być uznana za rażąco wygórowaną również w sytuacji przyczynienia się wierzyciela do powstania okoliczności powodujących obciążenie karą umowną (por. wyrok SN z dnia 9 października 2003r I CK 137/02 LEX 148636). Katalog kryteriów pozwalających na zmniejszenia kary umownej nie jest bowiem zamknięty, a ocena w tym zakresie należy do sądu orzekającego. W okolicznościach niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego podstawą tego miarkowania są dwie okoliczności , brak szkody po stronie wierzyciela wobec opóźnionego wykonania umowy oraz stopień jego przyczynienia rzutuujący z kolei na stopień winy dłużnika. Takie też podstawy zostały przyjęte przez Sąd pierwszej instancji. Jednakże w ocenie Sądu drugiej instancji stopień przyczynienia, liczony wadliwie przyjętą ilością dni opóźnienia niezależnego od powoda został nieprawidłowo określony. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury (wyrok SN z dnia 23 maja 2013r. IV CSK 644/12 LEX1365722) miarkowanie kary umownej ma na celu przeciwdziałanie dużym dysproporcjom między wysokością zastrzeżonej kary umownej a godnym ochroną interesem wierzyciela. Zważywszy na to, że powód był profesjonalistą który zaakceptował w pełni warunki realizacji umowy , wysokość należnego wynagrodzenia ustalonego na 67 650 złotych, wysokość kary umownej 16 100, 70 złotych, brak należytego współdziałania zamawiającego na etapie wydawania decyzji lokalizacyjnej oraz nie wystąpienie szkody, kara umowna w wysokości 10 734 złotych (zmniejszona o 1/3 - co stanowi kwotę 5366 złotych), zdaniem Sądu Okręgowego będzie stanowić właściwą sankcję za nieterminowe wykonanie zobowiązania, adekwatną do stopnia naruszenia interesu wierzyciela.

Powyższe wskazuje na częściową zasadność zarzutów apelacji, co powoduje zmianę zaskarżonego wyroku na podstawie art.386§1 kpc.

Pozwana Gmina w wyniku realizacji potrącenia określiła swoją wierzytelność na kwotę 16 100,70 złotych i o tyle ograniczyła wypłacone powodowi wynagrodzenie. Zmniejszenie kary umownej o 1/3 część, skutkuje również zmniejszeniem wierzytelności i dlatego na rzecz powoda należało zasądzić kwotę 5366 złotych tytułem brakującego wynagrodzenia. W pozostałej części apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu mocą art.385 kpc.

O kosztach procesu za obie instancje orzeczono na podstawie art. 100 kpc. W pierwszej instancji wszystkie koszty poniesione przez strony wyniosły 8068 złotych z czego powód wydatkował kwotę 5663 złotych. Powództwo zostało uwzględnione w 33, 3 % co oznacza, że powód powinien ponieść koszty w kwocie 5378 złotych. W drugiej instancji koszty stanowiły kwotę 3036,00 złotych. Skarżący poniósł je w wysokości 1836 złotych a powinien w kwocie 1760 złotych. Apelacja została uwzględniona w 42, 21%, czyli koszty należy liczyć od części nieuwzględnionego odwołania co

stanowi 57,78%. Różnice w poniesionych i należnych kosztach oraz to, że ostateczne ustalenie wysokości potrąconej wierzytelności zależało od sędziowskiego uznania, w ocenie Sądu Okręgowego stanowią o zasadności zastosowanie zasady wzajemnego zniesienia kosztów.

J. K. A. G. A. D.